

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

Οι καθαριστές και οι καθαρίστριες εργάζονται σε όλους τους κλάδους και σε κάθε είδους εργασιακούς χώρους, από ξενοδοχεία μέχρι νοσοκομεία και από εργοστάσια μέχρι αγροκτήματα. Εργάζονται εντός και εκτός των κτιριακών εγκαταστάσεων, αλλά και σε δημόσιους χώρους. Δουλεύουν συχνά τη νύχτα ή την αυγή, πολλές φορές μάλιστα μόνοι τους. Τους συναντούμε σε κάθε είδους περιβάλλον και το έργο που επιτελούν είναι ιδιαίτερα σημαντικό¹.

Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας είτε απασχολούνται απευθείας από τον εργοδότη τους και εργάζονται στις εγκαταστάσεις του, είτε εργάζονται σε χώρο τον οποίο διευθύνει τρίτος. Ενδέχεται να απασχολούνται από δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, ή να είναι αυτοαπασχολούμενοι. Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας μπορούν επίσης να απασχολούνται από κάποιον εργολάβο και να εργάζονται σε πολλούς διαφορετικούς χώρους κατά τη διάρκεια της εβδομάδας. Οι υπηρεσίες καθαριότητας, είτε στο πλαίσιο εργολαβιών είτε παρεχόμενες σε βιομηχανικούς χώρους, είναι ένας κλάδος αξίας πολλών εκατομμυρίων ευρώ ο οποίος απασχολεί εκατομμύρια εργαζόμενους σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Οι περισσότεροι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας είναι γυναίκες και εργάζονται υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης. Ένα σημαντικό ποσοστό των εργαζομένων προέρχεται από εθνοτικές μειονότητες². Η κινητικότητα του προσωπικού είναι γενικά υψηλή, λόγω της ιδιαίτερα πρόσκαιρης φύσης της απασχόλησης και των μικρής διάρκειας συμβάσεων ορισμένου χρόνου³. Τα συγκεκριμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά και καθεστώτα απασχόλησης δυσχεραίνουν την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων στον τομέα της παροχής υπηρεσιών καθαριότητας.

Σχετικά με το παρόν ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο

Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας προσδιορίζονται καλύτερα βάσει των καθηκόντων που επιτελούν παρά ως ξεχωριστός κλάδος ή ομάδα. Στα συνήθη καθήκοντα περιλαμβάνονται ο καθαρισμός επιφανειών – σφουγγάρισμα, ξεσκόνισμα, σκούπισμα με ηλεκτρική σκούπα, στίλβωση δαπέδων και επιφανειών εργασίας– και η τακτική καθαριότητα κατοικιών. Παρότι στις εργασίες καθαρισμού είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται και καθήκοντα όπως ο καθαρισμός παραθύρων και οδών, το παρόν ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο επικεντρώνεται στην πρόληψη των κινδύνων που

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

διατρέχουν οι αμειβόμενοι εργαζόμενοι που παρέχουν υπηρεσίες γενικής καθαριότητας.

Το παρόν ηλεκτρονικό ενημερωτικό δελτίο αποσκοπεί στην ενημέρωση των εργοδοτών, των προϊσταμένων, των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους, ιδίως δε στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕπ), σχετικά με τους κινδύνους της παροχής υπηρεσιών καθαριότητας και τους τρόπους πρόληψης των κινδύνων αυτών. Επισημαίνεται ότι δεν είναι δυνατή η κάλυψη όλων ανεξαιρέτως των θεμάτων, καθώς οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας απασχολούνται σε όλα τα είδη χώρων εργασίας. Οι αναγνώστες πρέπει να συμβουλευονται τη σχετική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους και, σε περίπτωση αμφιβολίας, να ζητούν τη συνδρομή των αρμόδιων φορέων.

Κίνδυνοι και επικινδυνότητα για τους εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας

Οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας και η επικινδυνότητα της εργασίας τους ποικίλουν ανάλογα με τον εργασιακό χώρο στον οποίο εργάζονται. Το είδος του εργασιακού χώρου είναι αυτό που καθορίζει:

- τα προς συγκομιδή απορρίμματα, π.χ. ρινίσματα ξύλου από εργαστήρια ξυλουργικής ή αίμα σε νοσοκομεία
- τις προς καθαρισμό επιφάνειες, π.χ. τσιμεντένια δάπεδα σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις ή γυαλισμένα πέτρινα δάπεδα σε χώρους υποδοχής γραφείων
- τις ουσίες που χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό, π.χ. λευκαντικά ή διαλυτικά
- τον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για τον καθαρισμό.

Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο:

- από ολισθήσεις, παραπατήματα και πτώσεις, ιδίως όταν για τις εργασίες καθαριότητας απαιτείται η χρήση νερού
- μυοσκελετικών παθήσεων (ΜΣΠ) λόγω εκτέλεσης επαναλαμβανόμενων εργασιών ή χειρωνακτικής διακίνησης φορτίων
- από έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες, είτε πρόκειται για τα προς συγκομιδή απορρίμματα, είτε για τις ουσίες που χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό
- βλάβης οφειλόμενης σε ψυχολογικούς λόγους όπως εργασιακό άγχος, εκφοβισμό (παρενοχλήσεις) και βία
- ατυχημάτων που σχετίζονται με τον χρησιμοποιούμενο εξοπλισμό, όπως μάγκωμα δακτύλων σε μηχανήματα ή ηλεκτροπληξία
- λόγω της μορφής εργασίας, όπως εργασία σε βάρδιες ή πολύωρη εργασία.

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

Την ευθύνη για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση των κινδύνων πρόκλησης βλαβών καθώς και για τον καθορισμό των απαιτούμενων μέτρων πρόληψης των εν λόγω βλαβών ή, εάν αυτό δεν είναι εφικτό, μέτρων μείωσης του κινδύνου πρόκλησής τους φέρει ο εργοδότης που απασχολεί εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας. Η διαδικασία αυτή καλείται εκτίμηση κινδύνων.

Εκτίμηση κινδύνων για τους εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας

Στόχοι της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνων είναι ο εντοπισμός όλων των κινδύνων που μπορούν ενδεχομένως να βλάψουν τους εργαζόμενους και η λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την προστασία τους. Προκειμένου να προστατεύσει τους υπαλλήλους καθαρισμού από ατυχήματα και προβλήματα υγείας, ο εργοδότης οφείλει να καταρτίζει και να προσαρμόζει στρατηγικές πρόληψης και παρέμβασης σε ολόκληρο τον χώρο εργασίας.

Οι εργοδότες υποχρεούνται βάσει της νομοθεσίας να προστατεύουν την υγεία και την ασφάλεια των υπαλλήλων τους. Ο εργοδότης οφείλει να αξιολογεί τους κινδύνους που απειλούν την ασφάλεια και την υγεία στο χώρο εργασίας και ακολούθως να βελτιώνει τις προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για όλους τους εργαζόμενους (αλλά και για κάθε τρίτο) που διατρέχουν κίνδυνο βλάβης. Εάν οι υπάλληλοι δύο διαφορετικών εργοδοτών συνεργάζονται μεταξύ τους, οι εργοδότες οφείλουν να συντονίζουν τις σχετικές εργασίες.

Η επιλογή σε θέματα εξοπλισμού και ειδών καθαρισμού, μέσων ατομικής προστασίας, εκπαίδευσης των εργαζομένων και του τρόπου οργάνωσης της εργασίας πρέπει, επομένως, να βασίζεται στη σωστή εκτίμηση κινδύνων, σε συνεργασία με τον ιδιοκτήτη ή τον υπεύθυνο εκμετάλλευσης των προς καθαρισμό εγκαταστάσεων. Η εκτίμηση κινδύνων πρέπει να καλύπτει όλες τις συνήθεις διαδικασίες και να αντικατοπτρίζει τον πραγματικό τρόπο εκτέλεσης των εργασιών σε όλες τις περιστάσεις. Προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη όλες ανεξαιρέτως οι πτυχές της εκάστοτε εργασίας, στη διαδικασία εκτίμησης κινδύνων πρέπει να συμμετέχουν και οι εργαζόμενοι.

Υπενθυμίζεται ότι:

- κίνδυνο ενδέχεται να αποτελέσει οτιδήποτε – υλικά ή εξοπλισμός που χρησιμοποιούνται στην εργασία, εργασιακές μέθοδοι ή πρακτικές – που μπορεί να προκαλέσει βλάβη
- επικινδυνότητα είναι η – μεγάλη ή μικρή – πιθανότητα να υποστεί κάποιος βλάβη από τον κίνδυνο.

Οι κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνων μπορούν να διαχωριστούν σε μια σειρά βημάτων.

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

Βήμα 1: καθορισμός των κινδύνων και των ατόμων που κινδυνεύουν

Εντοπισμός όλων των παραγόντων στην εργασία που μπορούν να προκαλέσουν βλάβες, καθώς και των εργαζομένων που διατρέχουν κίνδυνο έκθεσης στους κινδύνους πρόκλησης βλαβών. Δεδομένου του ευρύτατου φάσματος των δραστηριοτήτων καθαριότητας, στη συνέχεια αναφέρονται μόνο οι σημαντικότεροι κίνδυνοι. Σε κάθε περίπτωση, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνων είναι σημαντικό να εντοπίζονται σε κάθε εργασιακό χώρο οι περισσότεροι επιζήμιοι για τους εργαζόμενους κίνδυνοι.

Στους σημαντικότερους κινδύνους περιλαμβάνονται:

- ολισθήσεις, παραπατήματα και πτώσεις λόγω βρεγμένων επιφανειών ή συρόμενων στο δάπεδο καλωδίων
- επικίνδυνες ουσίες: χρησιμοποιούμενα καθαριστικά αλλά και ουσίες προερχόμενες από τις ίδιες τις εγκαταστάσεις, π.χ. σκόνες
- βιολογικοί κίνδυνοι από μολυσματικά υλικά και ηλεκτρικές σκούπες, π.χ. αλλεργιογόνα ακάρεων
- εξοπλισμός εργασίας: είτε τα εργαλεία που καθαρίζονται είτε τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό
- ΜΣΠ οφειλόμενες στην εκτέλεση επαναλαμβανόμενων εργασιών και στη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων, οι οποίες επιδεινώνονται λόγω του υψηλού μέσου όρου ηλικίας των εργαζομένων
- εργασίες για την επιτέλεση των οποίων απαιτείται η χρήση νερού
- εργασία κατά μόνας σε απομονωμένους εργασιακούς χώρους: εξέταση των ζητημάτων που άπτονται της εκκένωσης των χώρων σε περίπτωση ανάγκης
- ψυχολογικά προβλήματα όπως βία, σεξουαλική παρενόχληση ή εκφοβισμός
- εργασιακά πρότυπα: εντατικοποίηση της εργασίας και οργάνωση της εργασίας.

Σε περίπτωση που ο εργοδότης αναθέτει στους υπαλλήλους του να παράσχουν υπηρεσίες καθαριότητας σε άλλους εργασιακούς χώρους, επιβάλλεται η συνεργασία μεταξύ των εργοδοτών ώστε να διασφαλίζεται η προστασία όλων ανεξαιρέτως των εργαζομένων κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των εργασιών καθαριότητας – όχι μόνο των εργαζομένων που παρέχουν υπηρεσίες καθαριότητας σε χώρο εργασίας την ευθύνη του οποίου έχει άλλος εργοδότης, αλλά και των υπόλοιπων εργαζομένων από τις ενέργειες των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας.

Βήμα 2: αξιολόγηση και ιεράρχηση κινδύνων

Εκτίμηση των υφιστάμενων κινδύνων – π.χ. της σοβαρότητας ή της πιθανότητάς τους – και ιεράρχησή τους. Είναι σημαντικό να ιεραρχούνται οι δράσεις που κρίνονται αναγκαίες για την εξάλειψη ή την πρόληψη των κινδύνων.

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

Η αξιολόγηση των κινδύνων είναι το επόμενο βήμα της διαδικασίας. Της εκτίμησης κινδύνων πρέπει να έπεται η εφαρμογή μέτρων ελέγχου βάσει της ιεράρχησης.

Βήμα 3: προσδιορισμός των προληπτικών μέτρων

Καθορισμός των κατάλληλων μέτρων για την εξάλειψη ή τον έλεγχο των κινδύνων. Πρέπει να εξετάζεται η λήψη προληπτικών μέτρων σύμφωνα πάντοτε με τις συναφείς νομικές απαιτήσεις. Όπου είναι δυνατό, πρέπει να επιδιώκεται η εξάλειψη του κινδύνου, π.χ.:

- με χρήση μεθόδων στεγνού καθαρισμού αντί μεθόδων υγρού καθαρισμού, ούτως ώστε να εξαλείφεται ο κίνδυνος ολίσθησης
- με χρήση εξοπλισμού τροφοδοτούμενου από μπαταρία, ούτως ώστε να εξαλείφεται ο κίνδυνος εμπλοκής σε συρόμενα στο δάπεδο καλώδια.

Εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό, πρέπει να προβλέπεται ο μετριασμός του κινδύνου αντικαθιστώντας την πηγή κινδύνου με διαδικασία μικρότερης επικινδυνότητας. Αυτό είναι δυνατό να επιτευχθεί π.χ.:

- με αντικατάσταση των δραστικών καθαριστικών με άλλα, λιγότερο δραστικά
- με αντικατάσταση των χειροκίνητων βουρτσών καθαρισμού με μηχανοκίνητες, ούτως ώστε να περιορίζεται ο κίνδυνος ΜΣΠ.

Πρέπει να επιδιώκεται η εφαρμογή συλλογικών μέτρων, ενώ η χρήση εξοπλισμού ατομικής προστασίας πρέπει να αποτελεί την έσχατη λύση, μόνο όταν ο κίνδυνος δεν είναι δυνατό να προληφθεί ή να περιοριστεί με άλλα μέσα.

Βήμα 4: ανάληψη δράσης

Πρακτική εφαρμογή των προληπτικών και προστατευτικών μέτρων κατόπιν κατάρτισης σχεδίου ιεράρχησής τους (είναι πολύ πιθανό να μην είναι δυνατή η άμεση λύση όλων των προβλημάτων), καταμερισμός των καθηκόντων μεταξύ των εργαζομένων και καθορισμός της χρονικής στιγμής επιτέλεσης και ολοκλήρωσής τους, καθώς και των διαθέσιμων μέσων για την εφαρμογή των μέτρων.

Η εφαρμογή των στρατηγικών πρόληψης και παρέμβασης πρέπει να ξεκινά σε επίπεδο επιχείρησης και να αποσκοπεί στην προστασία όλων ανεξαιρέτως των εργαζομένων. Παραδείγματα στρατηγικών παρέμβασης σε επίπεδο επιχείρησης είναι μεταξύ άλλων:

- η ενημέρωση και η εκπαίδευση στον τομέα της ανύψωσης και του χειρισμού προϊόντων και εξοπλισμού·
- η μέριμνα για την ορθή επισήμανση όλων των ουσιών που χρησιμοποιούν οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας, για την εκπαίδευση και ενημέρωση του προσωπικού καθαριότητας όσον αφορά την ασφαλή χρήση των ουσιών, και για την παροχή, όπου απαιτείται, ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού και προστατευτικών ενδυμάτων·

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

- η συγκέντρωση όλων των δελτίων δεδομένων ασφαλείας των κατασκευαστών για κάθε χρησιμοποιούμενο προϊόν και η διασφάλιση του ότι οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας έχουν πλήρη επίγνωση των κινδύνων και των μέτρων ελέγχου που αφορούν τα διάφορα καθαριστικά μέσα·
- ο τακτικός έλεγχος και η δοκιμή του ηλεκτρικού εξοπλισμού ούτως ώστε να προλαμβάνονται οι συναφείς κίνδυνοι, π.χ. ηλεκτρικά καλώδια συρόμενα σε βρεγμένα δάπεδα·
- η ενημέρωση και η εκπαίδευση των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας όσον αφορά τους κινδύνους, τα προληπτικά μέτρα και την εκκένωση των κτιρίων σε περίπτωση πυρκαγιάς, καθώς και η δοκιμή των συναγερμών των συστημάτων πυρανίχνευσης κατά τη διάρκεια του ωραρίου εργασίας, ώστε να είναι σε θέση οι εργαζόμενοι να αναγνωρίσουν τον ήχο του συναγερμού σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης· η διαδικασία αυτή πρέπει να πραγματοποιείται σε όλες τις εγκαταστάσεις στις οποίες παρέχονται υπηρεσίες καθαριότητας·
- η παροχή αντιολισθητικών υποδημάτων ή η υπόδειξη/ενθάρρυνση της χρήσης υποδημάτων αντιολισθητικού τύπου, κατά προτίμηση με μονωτικό υλικό όπως το καουτσούκ·
- η διανομή γραπτών οδηγιών όσον αφορά τις συνιστώμενες και εγκεκριμένες εργασιακές πρακτικές·
- η ανάπτυξη διαδικασιών συντήρησης του εξοπλισμού που τηρούν οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας, π.χ. έλεγχος και συντήρηση των τροχήλατων αμαξιδίων και των μηχανικών ανυψωτικών μηχανημάτων·
- η επιλογή προϊόντων καθαρισμού δαπέδων που δεν δημιουργούν κίνδυνο ολίσθησης κατά τον καθαρισμό·
- η μέριμνα για την παροχή, εκ μέρους των πελατών, επαρκούς φωτισμού και αερισμού κατά την εκτέλεση των εργασιών καθαριότητας, όταν αυτές πραγματοποιούνται εκτός του ωραρίου εργασίας των γραφείων·
- η μέριμνα για τη χρήση συμπιεστών απορριμμάτων μόνο από εκπαιδευμένους εργαζόμενους·
- η αποφυγή της χρήσης καθαριστικών γυάλινων επιφανειών με βασικό συστατικό τη βουτοξαιθανόλη, προϊόντων αφαίρεσης λεκέδων από τάπητες και καθαριστικών γενικής χρήσης, καθαριστικών αποχωρητηρίων με υδροχλωρικό ή φωσφορικό οξύ, υδροξειδίου του νατρίου (ισχυρό προϊόν αφαίρεσης λιπαρών λεκέδων) και προϊόντων με βασικό συστατικό τις ενώσεις αιθανολαμίνης, όπως προϊόντων αφαίρεσης επιστρώσεων βερνικιού δαπέδων και προϊόντων αφαίρεσης λιπαρών λεκέδων.

Οι εργαζόμενοι πρέπει να ενημερώνονται για τους κινδύνους και για τα μέτρα που λαμβάνονται με σκοπό την προστασία τους. Επιπλέον, κατά την αντιμετώπιση ενός κινδύνου, πρέπει οπωσδήποτε να διασφαλίζεται ότι δεν δημιουργούνται νέοι κίνδυνοι.

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

Βήμα 5: παρακολούθηση και επανεξέταση

Η εκτίμηση κινδύνων πρέπει να επανεξετάζεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα ώστε να επικαιροποιείται διαρκώς. Πρέπει να αναθεωρείται όποτε επέρχονται σημαντικές αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας ή σε περίπτωση έκδοσης πορισμάτων για τις γενεσιουργές αιτίες ατυχήματος ή «παραλίγο ατυχήματος».

Μετά την εφαρμογή των μέτρων πρόληψης, πρέπει να ελέγχεται η σωστή εφαρμογή τους στην πράξη. Οι προϊστάμενοι είναι οι πλέον αρμόδιοι για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας των μέτρων ελέγχου σε καθημερινή βάση.

Ορισμένοι εργαζόμενοι δικαιούνται ιατρική παρακολούθηση, ανάλογα με το καθεστώς στο οποίο υπάγονται, το οικείο κράτος μέλος ή τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.

Νομοθετικές απαιτήσεις και δράσεις στρατηγικής

Οι κοινοτικές οδηγίες θεσπίζουν ελάχιστες προδιαγραφές για την προστασία των εργαζομένων, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στις νομοθεσίες των κρατών μελών. Η σημαντικότερη εξ αυτών των οδηγιών είναι η οδηγία-πλαίσιο (89/391/ΕΟΚ) για τον καθορισμό της διαδικασίας εκτίμησης των κινδύνων και την ιεράρχηση των μέτρων πρόληψης που οφείλουν να λαμβάνουν οι εργοδότες. Κατάλογος των πλέον σημαντικών οδηγιών παρατίθεται στο τέλος του παρόντος εγγράφου. Προκειμένου να ενημερωθείτε για τη νομοθεσία που ισχύει στη χώρα σας, απευθύνεστε στις οικείες εθνικές αρχές. Οι οδηγίες θεσπίζουν ελάχιστες προδιαγραφές – το οικείο κράτος μέλος ενδέχεται να προβλέπει αυστηρότερες απαιτήσεις.

Για τους εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας είναι δυνατόν να ισχύουν διάφορα πρότυπα, όπως τα ISO και CEN, τα οποία παρέχουν λεπτομερείς τεχνικές πληροφορίες σχετικά με την οργάνωση των χώρων εργασίας και του εξοπλισμού, όπως π.χ. προδιαγραφές για την έκθεση στους κραδασμούς.

Προτεινόμενες λύσεις για τους χώρους εργασίας

Παροχή υπηρεσιών καθαριότητας κατά τη διάρκεια της ημέρας

Οι υπηρεσίες καθαριότητας παρέχονται συνήθως υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης και σε αντικοινωνικές ώρες εργασίας, δηλαδή νωρίς το πρωί, το απόγευμα ή τη νύχτα. Όμως, τα αντικοινωνικά αυτά ωράρια και οι ακανόνιστες βάρδιες αυξάνουν τους κινδύνους πρόκλησης βλαβών στους εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας (π.χ. όταν κάποιος εργάζεται μόνος του τη νύχτα). Όπως αποδείχθηκε σε αρκετά κράτη μέλη, οι υπηρεσίες

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

καθαριότητας δεν είναι απαραίτητο να παρέχονται σε αντικοινωνικές ώρες εργασίας. Όπου εφαρμόστηκε το μέτρο αυτό διαπιστώθηκε ότι η παροχή υπηρεσιών καθαριότητας κατά τη διάρκεια της ημέρας ήταν επωφελής όχι μόνο για τους εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας, αλλά και για τις επιχειρήσεις των πελατών (π.χ. ταχύτερη απομάκρυνση χυμένων υλικών).^v

Υλοποίηση καινοτομιών

Η παροχή υπηρεσιών καθαριότητας θεωρείται υποδεέστερη απασχόληση από κοινωνικής άποψης. Σε αυτή την ευρέως επικρατούσα αντίληψη συμβάλλουν πολλοί παράγοντες όπως, μεταξύ άλλων, η άποψη ότι για την εκτέλεση των εργασιών καθαριότητας χρησιμοποιούνται οι πλέον παραδοσιακές εργασιακές μέθοδοι και τα πλέον παραδοσιακά εργαλεία. Η βελτίωση του εργονομικού σχεδιασμού συμβαδίζει πλέον με την εφαρμογή νέων, εξελιγμένων και συστηματικότερων εργασιακών μεθόδων, εργαλείων και μηχανημάτων. Επομένως, η εργασία είναι δυνατόν να καταστεί ελκυστικότερη για περισσότερους εργαζόμενους. Η βελτίωση της εικόνας του τομέα παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, από την άποψη της επαγγελματικής απασχόλησης αλλά και της αντληθείσας από την εργασία ικανοποίησης, θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας της εργασίας και της καλύτερης προστασίας της υγείας κατά την εργασία.

Πηγές ενημέρωσης

Στο Διαδίκτυο υπάρχουν διαθέσιμες πολλές χρήσιμες πληροφορίες για τους εργαζόμενους στον τομέα της καθαριότητας, το αντικείμενο της εργασίας τους και την υγεία. Επιλεκτικά παρατίθενται οι ακόλουθες:

Πληροφορίες στο Διαδίκτυο

- Bena, A., Mamo, A., Marinacci, C., Pasqualini, O., Tomaino, A., Costa, G., 'Infortuni ripetuti, rischio per professioni in Italia negli anni novanta' (Risk of repeated injuries by economic activity in Italy in the 1990's), *Med Lav*, 96, Suppl pp. 116-126, 2005, Italian, <http://www.dors.it/alleg/0201/09-bena.pdf>
- European Agency for Safety and Health at Work, *Accident prevention in practice* ISBN 92-95007-34-4, 2001, <http://osha.europa.eu/publications/reports/103/>
- European Federation of Cleaning Industries, *Health & Safety in the office cleaning sector*. <http://www.feni.be/index.php?id=19&L=0>
- Gamperiene, M., Nygård, J., Sandanger, I., Wærsted, M., Bruusgaard, D., 'The impact of psychosocial and organizational working conditions on the mental health of female cleaning personnel in Norway', *J Occup Med Toxicol.*, 1(1), Nov 2006, <http://www.occup-med.com/content/1/1/24>

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

- GMB: Britain's General Union, *Health and Safety for cleaners: A GMB guide*. <http://www.gmb.org.uk/Templates/PublicationItems.asp?NodeID=91047>
- Health & Safety Executive, *Caring for cleaners. Guidance and case studies on how to prevent musculoskeletal disorders*, HSG234, ISBN 0-7176-2682-2 <http://www.hse.gov.uk/press/2003/e03078.htm>
- Health & Safety Executive, *Safe use of cleaning chemicals in the hospitality industry*. <http://www.hse.gov.uk/pubns/cais22.pdf>
- Hoods, V., Buckle, P., Haisman, M., *Musculoskeletal health of cleaners*, Robens Centre for Health Ergonomics, University of Surrey, 1999, http://www.hse.gov.uk/research/crr_pdf/1999/CRR99215.pdf
- Huth, Elke, *Arbeitsfelder: Arbeits- und Gesundheitsschutz in der Reinigung, Reinigungs- und Hygiene – Technik, Facility Management*, <http://www.bewegungs-abc.de/haupt.htm>
- Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud, *Fichas internacionales de datos de seguridad*. <http://www.istas.net/webistas/abreenlace.asp?idenlace=1570>
- Scherzer, T., Rugulies, R., Krause, N., 'Work-related pain and injury and barriers to workers' compensation among Las Vegas hotel room cleaners', *Am J Public Health*, 95(3), Mar 2005, pp. 483-488, <http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?artid=1449206>
- Union Network International, *Health and Safety in the office cleaning sector – European manual for employees*, 2000. http://www.union-network.org/UNIsite/Sectors/Property_Services/Cleaning/CleaningManual.htm

Έντυπες εκδόσεις

- Flyvholm, M., Mygind, K., Sell, L., Jensen, A., Jepsen, K., 'A randomised controlled intervention study on prevention of work related skin problems among gut cleaners in swine slaughterhouses', *Occup Environ Med.*, 62(9), Sep 2005, pp. 642-649.
- Gamperiene, M., Nygård, J., Brage, S., Bjerkedal, T., Bruusgaard, D., 'Duration of employment is not a predictor of disability of cleaners: a longitudinal study', *Scand J Public Health*, 31(1), 2003, pp. 63-68.
- Kumar, R., Chaikumarn, M., Lundberg, J., 'Participatory ergonomics and an evaluation of a low-cost improvement effect on cleaners' working posture', *Int J Occup Saf Ergon.*, 11(2), 2005, pp. 203-210.
- Laursen, B., Søgaaard, K., Sjøgaard, G., 'Biomechanical model predicting electromyographic activity in three shoulder muscles from 3D kinematics and external forces during cleaning work', *Clin Biomech (Bristol, Avon)*, Volume 18, Issue 4, May 2003 May, pp. 287-295.
- Massin, N., Hecht, G., Ambroise, D., Héry, M., Toamain, J., Hubert, G., Dorotte, M., Bianchi, B., 'Respiratory symptoms and bronchial responsiveness among cleaning and disinfecting workers in the food industry', *Occup Environ Med.*, 64(2), Feb 2007, pp. 75-81.

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

- Mondelli, M., et al., 'Carpal tunnel syndrome and ulnar neuropathy at the elbow in floor cleaners', *Neurophysiol Clin.*, 36(4), Jul-Aug 2006, pp. 245-53.
- Zock, J., et al., 'Asthma risk, cleaning activities and use of specific cleaning products among Spanish indoor cleaners', *Scand J Work Environ Health.*, 27(1), Feb 2001, pp. 76-81.

Πρότυπα

- **EN 14253:2003** Μηχανικοί κραδασμοί – μέτρηση και υπολογισμός της επαγγελματικής έκθεσης του ανθρώπινου σώματος σε κραδασμούς όσον αφορά την υγεία - πρακτικές οδηγίες.
- **ISO 2631:2001** Μηχανικοί κραδασμοί και κρούσεις – αξιολόγηση της έκθεσης του ανθρώπινου σώματος σε κραδασμούς.
- **ISO 5349:1986** Μηχανικοί κραδασμοί – κατευθυντήριες γραμμές για τη μέτρηση και την αξιολόγηση της ανθρώπινης έκθεσης σε κραδασμούς μεταδιδόμενους μέσω των χεριών.
- ISO 5805:1997 Μηχανικοί κραδασμοί και κρούσεις – ανθρώπινη έκθεση – λεξιλόγιο.
- **ISO 8662:1988** Φορητά εργαλεία ισχύος – μέτρηση των κραδασμών στη χειρολαβή.
- **EN ISO 20643** Μεταδιδόμενοι μέσω των χεριών κραδασμοί από φορητά ή χειροκατευθυνόμενα μηχανήματα – μέτρηση των κραδασμών στην επιφάνεια της λαβής (**ISO/DIS 20643:2002**).

Σχετικές οδηγίες

- 2000/54/EK της 18ης Σεπτεμβρίου 2000 Βιολογικοί παράγοντες – η εν λόγω οδηγία αποσκοπεί στη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για τη βελτίωση της ασφάλειας και την καλύτερη προστασία της υγείας των εργαζομένων που εκτίθενται σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία.
- 2002/44/EK της 25/06/2002 Φυσικοί παράγοντες (κραδασμοί) – έκθεση εργαζομένων σε κινδύνους προερχόμενους από κραδασμούς.
- 89/391/ΕΟΚ της 12/06/1989 οδηγία-πλαίσιο – αυτή η γενική οδηγία σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία υποχρεώνει τον εργοδότη να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων σε κάθε πτυχή της εργασίας τους.
- 89/654/ΕΟΚ της 30/11/1989 Οδηγία για τους χώρους εργασίας – αφορά τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας τόσο για τους ήδη χρησιμοποιούμενους χώρους εργασίας όσο και για τους χώρους εργασίας που χρησιμοποιούνται για πρώτη φορά. Οι απαιτήσεις αυτές περιγράφονται εκτενώς στα παραρτήματα της οδηγίας.
- 89/655/ΕΟΚ της 30/11/1989 Οδηγία για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού κατά την εργασία – καθορίζει προδιαγραφές για τη χρησιμοποίηση

Πρόληψη ατυχημάτων και προβλημάτων υγείας των εργαζομένων στον τομέα της καθαριότητας

εξοπλισμού, όπως εργαλείων και μηχανών, από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους

- 89/656/ΕΟΚ της 30/11/1989 Οδηγία για τους εξοπλισμούς ατομικής προστασίας – οι εξοπλισμοί ατομικής προστασίας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις εργονομικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις υγείας του εργαζομένου, και να ταιριάζουν στον χρήστη, μετά από τις απαραίτητες προσαρμογές.
- 90/269/ΕΟΚ της 29/5/1990 Χειρωνακτική διακίνηση φορτίων – η χειρωνακτική διακίνηση φορτίων πρέπει να αποφεύγεται. Εάν αυτό δεν είναι εφικτό, η διακίνηση πρέπει να οργανώνεται σωστά και οι εργαζόμενοι να εκπαιδεύονται κατάλληλα.
- 91/383/ΕΟΚ της 29/07/1991 Εργαζόμενοι με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου ή με σχέση πρόσκαιρης εργασίας – η οδηγία αποσκοπεί στη θέσπιση πρόσθετων διατάξεων ώστε οι εργαζόμενοι με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου ή με σχέση πρόσκαιρης εργασίας να απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο προστασίας με τους λοιπούς εργαζόμενους.
- 93/104/ΕΚ της 23/11/1993 Χρόνος εργασίας – η οδηγία αποσκοπεί στη θέσπιση ελάχιστων προδιαγραφών για την κάλυψη ορισμένων πτυχών της οργάνωσης του χρόνου εργασίας που σχετίζονται με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας πρέπει να προστατεύονται από τις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν για την υγεία και την ασφάλειά τους τα ακανόνιστα ωράρια εργασίας ή η νυχτερινή εργασία.
- 94/33/ΕΚ της 22/06/1994 Εργαζόμενοι νέοι – η οδηγία υποχρεώνει τους εργοδότες να μεριμνούν για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που απειλούν τους εργαζόμενους νέους, μέσω της εκπόνησης εκτίμησης κινδύνων προτού οι τελευταίοι αρχίσουν να εργάζονται. Πρέπει να καθορίζεται ακόμη εάν κάποιος νέος απαγορεύεται ή όχι να εκτελεί ορισμένες εργασίες καθαριότητας.
- 98/37/ΕΚ της 22/06/1998 Παροχή μηχανών – απαιτήσεις για την παροχή μηχανών προς χρήση κατά την εργασία.

Παραπομπές

¹ European Federation of Cleaning Industries, *The Cleaning Industry in Europe*, An EFCI Survey Edition 2006 (Data 2003) <http://www.feni.be>

² European Federation of Cleaning Industries, *The Cleaning Industry in Europe*, An EFCI Survey Edition 2006 (Data 2003) <http://www.feni.be>

³ Mormont, M., *Institutional representativeness of trade unions and employers' organisations in the industrial cleaning sector*, Université Catholique de Louvain, Institut des Sciences du Travail, Project number VC/2003/0451, 146 pp. http://www.trav.ucl.ac.be/recherche/pdf/%202002/2001%2012%20LPS_final.pdf

^v Schlese, M., Schramm, F., *Beschäftigungsbedingungen in der Gebäudereinigung*, Berichte der Werkstatt für Organisations und Personalforschung e.V., Berlin 2004, ISSN 1615-8261.